

חטיבה בלימודי מנהל ומדיניות ציבורית (695) - שנתון תשע"ט

תכנית הלימודים:

מבנה הלימודים:

תקצירי קורסים:

כלכלה למנהל ציבורי

מבוא לניהול ציבורי ומקומי

תכנון, ניתוח וגיבוש מדיניות ציבורית

תכנון עירוני ומדיניות ציבורית

מדיניות כלכלית וחברתית

תורת המשחקים ומכרזים – יישומים למגזר מוניציפלי

ביקורת, בקרה וניהול כספים בשלטון המקומי

סמינר מחקרי

יזמות, פיתוח עסקי וניהול פרויקטים ברשויות הציבוריות

מחקר מודרך

חטיבה בלימודי מנהל ומדיניות ציבורית (695) - שנתון תשע"ט

תכנית לימודים תלת שנתית- עתידים

ממונה על המנהל במחלקה: גב' רוחמה רשף

רכזת לענייני סטודנטים: גב' ליאל שלו

מתאם אקדמי של התוכנית: ד"ר מוסי רוזנבוים

טלפון המזכירות: 08 - 6472251

פקס: 08-6472816

דואר אלקטרוני: mpast1@som.bgu.ac.il

כתובת אתר המחלקה באינטרנט: <http://in.bgu.ac.il/fom/PublicDep/Pages/HatidimCadets.aspx>

תוכנית עתידים "צוערים לשלטון המקומי" הינה יוזמה של מנהל השלטון המקומי במשרד הפנים בשיתוף פעולה מלא עם עמותת "ידידי עתידים". התוכנית פועלת במחלקה למנהל ומדיניות ציבורית אשר בפקולטה לניהול באוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

התוכנית פועלת לשיפור פני המגזר המוניציפאלי בישראל על-ידי טיפוח והכשרה של קבוצת מנהיגות לניהול מקצועי בתחומים המוניציפאליים. התוכנית מיועדת לצעירים ולצעירות מוכשרים, בעלי מוטיבציה להשפיע המבקשים לשלב מצוינות אקדמית ומצוינות חברתית על מנת להביא לשיפור איכות השלטון המוניציפאלי במדינת ישראל ובכך להוביל להקטנת פערים חברתיים וכלכליים בין הפריפריה למרכז ובין ציבורים שונים בחברה.

במסגרת הכשרת הצוערים, הם ילמדו תואר ראשון בניהול או במגוון מחלקות נוספות במדעי הרוח והחברה (כלכלה, גיאוגרפיה, ממשל ופוליטיקה ועוד) יחד עם חטיבה ייעודית במחלקה למנהל ומדיניות ציבורית. בוגרי התוכנית ייהנו מיתרון יחסי בהשתלבות בצמתי השפעה של השירות הציבורי כתוצאה מהשילוב הייחודי שהתוכנית מציעה בין תואר ראשון (בניהול או במדעי החברה) יחד עם חטיבה דיסציפלינארית במנהל ומדיניות ציבורית יחד עם ידע נרחב תיאורטי ויישומי המתקבל בהכשרה החוץ אקדמית.

תכנית הלימודים:

מבנה הלימודים:

נק"ז	מספר קורסים	סוג הקורס
24.5	8	קורסי חובה
3.5	1	סמינר מחקר
סה"כ: 28		

להלן רשימת הקורסים:

שנה א'	מספר קורס	נק"ז	שעות הוראה	תרגול
	695-1-0002	3.5	3	0.5
*כלכלה למנהל ציבורי				
	695-1-0012	3	3	
מבוא לניהול ציבורי ומקומי				
	695-1-0014	3	3	
תכנון, ניתוח וגיבוש מדיניות ציבורית				
שנה ב'				
	695-1-0020	3	3	
תכנון עירוני ומדיניות ציבורית				
	695-1-0004	3	3	
מדיניות כלכלית וחברתית				
	695-1-0019	3	3	
תורת המשחקים והמכרזים- יישומים למגזר המוניציפלי				
שנה ג'				
	695-1-0013	3	3	
יזמות, פיתוח עסקי וניהול פרויקטים ברשויות הציבוריות				
	695-1-0009	3	3	
ביקורת, בקרה וניהול כספים בשלטון המקומי				
	695-1-0008	3.5	3	0.5
סמינר מחקר				
		28		
סה"כ				

* פטור מהקורס "כלכלה למנהל ציבורי" יינתן על בסיס קורס זהה שנלמד במסגרת המחלקות לניהול/כלכלה. סטודנטים שיקבלו פטור, יידרשו להשלים קורס חליפי של 3 נק"ז בפקולטה לניהול או בפקולטה למדעי החברה באישור המתאם האקדמי של התכנית. בנוסף ילמדו את הקורס "מחקר מודרך" בהיקף של 0.5 נק"ז.

תנאי מעבר משנה לשנה:

עמידה בתנאי המעבר של כל הקורסים הרשומים באותה שנה.

עמידה בתנאי מעבר של תכניות הלימודים אליהן רשום הסטודנט

תקצירי קורסים:

כלכלה למנהל ציבורי

כלכלה היא חקר השימוש במשאבים מוגבלים על מנת לספק את צרכיה הבלתי מוגבלים של האנושות. במיקרו כלכלה, אנחנו לומדים כיצד מתבצעת הקצאת משאבים אלו במערכת השווקים.

במערכת זו, נכיר את הפעולות ואת האינטראקציות של שלושת הסוכנים הכלכליים: (1) הצרכנים, (2) החברות (3) הממשלה.

במסגרת הקורס, הסטודנטים יכירו מודלים בסיסיים בדבר התנהגותם של שלושת הסוכנים הכלכליים. באמצעות מודלים אלה, ננתח את התוצאות המתקבלות כאשר מתקיימת אינטראקציה בין סוכנים אלה בשוק.

בנוסף, אנו גם נבחן מעבר לניתוחן של יחידות בודדות, כיצד כלכלנים מנתחים את המשק הכלכלי. תחום זה בכלכלה נקרא מאקרו כלכלה. אנו נמצא כי מה שמצליח עבור שווקים בודדים אינו בהכרח מתורגם לתוצאות דומות בראיה משקית.

בהכרת תחומי המיקרו והמאקרו כלכלה, ניתן יהיה להבין את הסוגיות הכלכליות המורכבות ואת הבעיות בפניהן עומדת החברה המודרנית.

מבוא לניהול ציבורי ומקומי

קורס זה הינו קורס יסוד בלימודי מדיניות וניהול ציבורי ומוניציפלי. הקורס יעניק לסטודנטים הזדמנות להבין את תפקידי המנהל הציבורי במדינה המודרנית מהיבטים מגוונים. הקורס יקנה תשתית ידע לחשיבה תיאורטית מתקדמת בנושאי ניהול וקביעת מדיניות ברשויות מקומיות ולהקנות, לצד כלים מעשיים להבנת התהליך הניהולי, המנהלי והפוליטי במערכות השלטון הציבוריים בכלל והמקומיים בפרט. הקורס יבחן את התפתחות המנהל הציבורי ואת תפקידי השלטון המקומי ועסוק ביחסי הגומלין בינו לבין מוסדות חברתיים ופוליטיים במדינה, מידת היכולת שלו למשול, שיטות לביזור והפרטת שירותים, שיתופי פעולה עם המגזר השלישי וכן בשילוב שבין הגלובלי ללוקלי. תהליך הלימוד יתבסס על עיון, השוואה וניתוח ביקורתיים של זוויות תיאורטיות מרכזיות, שהשפיעו על החשיבה בתחום.

תכנון, ניתוח וגיבוש מדיניות ציבורית

מטרת הקורס להקנות כלים להבנה וניתוח של תהליכי קביעת מדיניות ציבורית. הקורס יציג את הגישות העיקריות לניתוח מדיניות ציבורית ויבנה תשתית תיאורטית לניתוח שיטתי. תהליכי קביעת מדיניות כוללים מספר שלבים מרכזיים: זיהוי הבעיה, ניתוח חלופות, קבלת החלטה, יישום והערכה. הקורס יקנה כלים לניתוח כל אחד מהשלבים הללו תוך התייחסות לשלושה מרכיבים מרכזיים בתהליך: כשלי שוק, כשלי ממשלה ואסטרטגיות של מדיניות ציבורית. לאורך הקורס ישולבו בחומר התיאורטי ניתוחי אירוע משלושה תחומי מדיניות מרכזיים. חלקו האחרון של הקורס יעסוק במוסדיות החדשה וניתוח מדינת הרווחה. הסטודנטים יתנסו בכתיבת מסמך מדיניות במסגרת מטלות הקורס והבחינה הסופית.

תכנון עירוני ומדיניות ציבורית

התכנון העירוני הוא אחד מתחומי המדיניות הציבורית ואחד מתחומי העיסוק המרכזיים של השלטון המקומי – תחום שיש לו השפעה רבה על הכלכלה, החברה והסביבה בה אנו חיים. מטרת הקורס לדון בתפיסות התכנוניות המשתנות מאז תחילת המאה העשרים, על רקע תמורות טכנולוגיות, כלכליות ופוליטיות המסבירות אותן ולהתייחס להשפעת מאזני הכוח בין נבחר הציבור למתכננים בבירוקרטיה הציבורית ובין שלטון מרכזי לשלטון מקומי, על עיצוב מדיניות התכנון.

הקורס פותח בדיון בדינמיקה עירונית ומטרופולינית, שמהווה רקע להתפתחות תפיסות תכנוניות. בהמשך ניתן מבוא קצר לתכנון עירוני ואזורי ונדונות שלוש תקופות בהתפתחות תפיסות בתכנון עירוני ומטרופוליני. אלו הן: (1) המחצית הראשונה של המאה ה-20 (אנשי החזון מאבנעזר הוורד לפרנק לוייד-רייט ולה קורבוזיה); (2) העשורים שאחרי מלחמת העולם השנייה (עליית התכנון הרציונלי הכוללני ומדינת הרווחה); (3) שנות ה-80 ואילך (גלובליזציה ותחרות בין-מטרופולינית / תכנון "נאו-ליברלי", צמיחה חכמה / בת קיימא, עירוניות חדשה). הדיון בתקופה השלישית יתייחס לדפוסים מתפתחים של שיתוף פעולה בין רשויות מקומיות ולכלים לפיתוח מקומי כמו מטלות יזם ושותפויות ציבוריות פרטיות.

מדיניות כלכלית וחברתית

הכלכלה הישראלית הגיעה לרמת פיתוח כלכלי מהגבוהים בעולם. הישג זה הינו יוצא דופן במיוחד לאור כך שמדינת ישראל היא צעירה יחסית, נטל הביטחון בה גבוה יחסית ואין בה כמעט משאבים טבעיים. אולם, לצד ההתפתחות הכלכלית התפתחו בישראל גם פערים גדולים בחלוקת ההכנסות המעלים שאלות לגבי תפקידה של המדיניות החברתית. תהליכים אלה והדילמות הקשורות בהם ינותחו במהלך הקורס תוך בחינת המדיניות שנקטה ותפקידה בהתפתחות הכלכלית במהלך השנים ותוך שימוש בתיאוריות כלכליות מקובלות. הקורס יאפשר לתלמידים את האינטראקציות בין כלכלה לחברה.

תורת המשחקים ומכרזים – יישומים למגזר המוניציפלי

תורת המשחקים עוסקת ביחסי גומלין אסטרטגיים בין מספר מקבלי החלטות. במפגש אסטרטגי כזה, כל שחקן מודע לכך שפעולותיו משפיעות על רווחת השחקנים האחרים, ושפעולותיהם משפיעות עליו. תורת המשחקים מציעה כלים מגוונים לניתוח סיטואציות שונות של ניגודי אינטרסים בין פרטים, עובדים ומעסיקים, חברות, רשויות מקומיות וכו'.

הרעיון הוא שהגופים השלטוניים / הפרטים / החברות הם בעצם שחקנים והסיטואציה בה הם נמצאים יוצרת את התנאים והכללים במשחק עצמו.

בקורס נציג תרחישי קונפליקט שונים מהחיים בכלל ומהעולם של השלטון המקומי בפרט, תוך הצגת פתרונות בכלים של תורת המשחקים.

אחת האינטראקציות השכיחות שניתנות לפתרון בעזרת כלים של תורת המשחקים, היא המכרז. שכיחות השימוש במכרזים בשלטון המקומי עולה על פני השנים, על פי דרישת האוצר, וכיום קיימים סוגים רבים ומגוונים של מכרזים, בעלי מאפיינים שונים של אינפורמציה ודינמיקה.

בקורס נציג את סוגי המכרזים, נדון באסטרטגיות המיטביות בכל מכרז וכן נאפיין את הרווח למשתתפים ולמתכנן, תוך הצגת דוגמאות וניתוח מכרזים במגזר המוניציפלי.

ביקורת, בקרה וניהול כספים בשלטון המקומי

מטרת הקורס להקנות מושגים, כלים וגישות בביקורת ובקרה בשלטון המקומי. הקורס ימקד בהענקת כלים לניתוח והבנת המצב הפיננסי והכלכלי של הרשות המקומית על מנת לקבל החלטות ניהוליות.

הקורס יתמקד בהיבטי הביקורת, הדיווח הכספי החשבונאי של הרשות המקומית והחברה הכלכלית העירונית, התקציב וניהול המערכת הכספית וקריאה וניתוח של הדוחות הכספיים ברשויות המקומיות.

סמינר מחקר

הסמינר המחקרי, המיועד לתלמידי עתידים, יקנה הכשרה מחקרית בתחומי מנהל ומדיניות ציבורית תוך מיקוד בתחום המוניציפלי. הסמינר יקנה כלים תיאורטיים ומחקריים לבחינה מדעית של שאלות מחקר המעסיקות את השלטון המקומי על כל היבטי הניהול והמדיניות המוניציפליים. במהלך הסמסטר יתקיימו מפגשים כיתתיים שיעסקו בלמידה של דרכים לביצוע מחקר מדעי ויידונו סוגיות שבחזית המחקר המוניציפלי בארץ ובעולם. בתום הסמסטר יתבקשו הסטודנטים לגבש ולהגיש תכנית לביצוע עבודת מחקר אמפירית.

יזמות, פיתוח עסקי וניהול פרויקטים ברשויות הציבוריות

עם הפיכתה של ישראל לאומת ה-STARTUPS, גופים שונים החלו להיכנס לזירה ולתרום את חלקם בפיתוח ענף היזמות בארץ.

חממות פיתוח רבות הוקמו במקומות מרכזיים בארץ הן על ידי חברות בינלאומיות, הן על ידי חברות מקומיות ויזמים פרטיים, ובחלק מהמקרים אף מטעם הרשויות המקומיות.

הקמת התשתיות ברשויות המקומיות (ובעיקר באזורי פרפריה), המעודדות ותומכות בפעילות יזמית, יכולה לתרום באופן משמעותי לפיתוח עסקי ולפיתוח ההון האנושי באזורים אלו.

בעקבות כך מתעורר הצורך להקנות למנהלים ברשויות את הידע והכלים הנדרשים לטובת פיתוח עולם היזמות באזורים.

ראשית הקורס יתמקד בהתניית הידע הבסיסי וההגדרות הנדרשות לטובת גיבוש רעיון יזמי, בחינת הפוטנציאל העסקי ופיתוח השלבים השונים בדרך להפיכתו למיזם פעיל.

בהמשך הקורס יסקור את הכלים אשר יאפשרו למנהלים ברשויות לייצר את הפלטפורמות הרלוונטיות לעידוד הפעילות היזמית ולתמיכה ביזמים מתחילים.

כל זאת לצד מתן כלים יישומיים לתכנון פרויקטים מסוג זה ולניהולם השוטף עד ליישום מלא.

הקורס יתבסס על דוגמאות קונקרטיות מענף היזמות, על מנת להטמיע ולהעביר באופן המיטבי את כלל החומר התיאורטי הנלמד.

מחקר מודרך

קורס זה נועד לאפשר לתלמידים להתמקד בנושא שייבחר בלמידה אישית בהנחיית מרצה מהמחלקה. במסגרת הקורס הסטודנט יבחר אחת משתי חלופות לתרגיל מחקרי: האחת קריאה מודרכת בנושא שייבחר על ידי הסטודנט ויאושר על ידי אחד מחברי הסגל במחלקה והשנייה לקחת חלק במחקר המתקיים במחלקה וזאת דרך כתיבת שאלון מחקר, העברת השאלונים וניתוח תוצאות השאלונים. במסגרת הקורס הסטודנט יתקיימו מספר מפגשי הנחייה אישיים ובסופו הסטודנט יגיש את עבודת המחקר.